

MICROISTORII DIN BUCOVINA – CONDICI CRONICALE. CONDICA CRONICALĂ A PAROHIEI TIȘĂUȚI

RODICA JUGRIN
Institutul „Bucovina”, Rădăuți
E-mail: rodicajugrin@gmail.com

Microhistories from Bukovina – Chronicle Records. The Chronicle Record of the Tișăuți Parish

(Abstract)

The chronicle records from Bukovina, introduced in 1890, are valuable documents for historical and genealogical research, providing demographic, cultural, and religious information about local communities, thus contributing to the understanding of Bukovina’s cultural heritage. In this issue of “Annals of Bukovina”, we publish the “Chronicle Record of the Orthodox Spiritual Ministry of Tișăuți”, brought to us through the kindness of the parish priest of Tișăuți, Mircea Bejenar. The chronicle presents information about the history of the locality, the church, important events that took place in the parish, cultural and charitable institutions, the community of believers, with the last entries covering the period 1949–1967. It also highlights the role of the church in the society of the time, its influence on the education of the youth, and on civic and moral attitudes. Unlike other chronicle records, censorship and self-censorship determined by political reasons are more evident here, with direct interventions on the text and the removal of pages that were not in line with the ideology of the time or the censor’s views.

Keywords: Bukovina, chronicle record, Tișăuți.

(Rezumat)

Condicile cronicele din Bucovina, introduse din anul 1890, sunt documente valoroase pentru cercetările istorice și genealogice, oferind informații demografice, culturale, religioase despre comunitățile locale, contribuind astfel la înțelegerea moștenirii culturale a Bucovinei. În acest număr al „Analelor Bucovinei” publicăm *Condica cronicală a păstoriei suflotești ort. or. din Tișăuți*, ajunsă la noi prin bunăvoința preotului paroh din Tișăuți, Mircea Bejenar. Condica prezintă informații despre istoria localității, biserică, evenimente importante care au avut loc în parohie, instituțiile de cultură și de binefacere, comunitatea credincioșilor, ultimele notări acoperind perioada 1949–1967. Este subliniat și rolul bisericii în societatea timpului, influența acesteia asupra educației tinerilor și a atitudinilor civice și morale. Spre deosebire de alte condici cronicele, aici este mai evidentă cenzura și autocenzura determinată de motive politice, intervenția directă asupra textului, decuparea din text a paginilor care nu erau conforme cu ideologia vremii sau a cenzorului.

Cuvinte-cheie: Bucovina, condica cronicală, Tișăuți.

Condicile cronicele au fost introduse în Eparhia Bucovinei din anul 1890. Acestea erau însoțite de un *Prospect pentru îndegetarea [indicarea] materiilor ce se vor înregistra în condica cronică*, ca preambul și îndreptar al lucrării, în care erau precizate datele pe care trebuia să le consemneze preotul despre biserică, parohie și comunitatea credincioșilor: – istoricul bisericii din localitate (anul construcției, dimensiunile clădirii, lucrări de restaurare sau reparații, elementele caracteristice ale arhitecturii, sistemul de ornamentare, pisanii, inscripții, valori de patrimoniu, numele ctitorului, patronului, binefăcătorilor, donatorilor); – descrierea cimitirului din sat și a personalităților înhumate aici; – prezentarea evenimentelor importante care au avut loc în parohie; – prezentarea instituțiilor de cultură și de binefacere din localitate; – date istorico-geografice despre comună (limbă, cultură, tradiții, obiceiuri, poziție geografică, dezvoltare economică, socială, politică, națională, culturală, religioasă, ocupații ale locuitorilor, emigrări, migrări); – monumente și ruine ale unor vestigii istorice; – alte evenimente și întâmplări importante, date statistice esențiale; – numărul condamnaților din parohie, natura delictului comis și mijloacele folosite pentru îndreptarea acestora. De asemenea, preotul putea face însemnări despre „toate evenimentele istorice și întâmplările curente, referitoare la întreaga parohie și chiar țară”¹. Condicile cronicele, introduse „spre a conserva pe cât este cu putință unele din cele din timpul [l] trecut, eară de acum înainte a registra întemplerile obveniente [care se întâmplă] pe terenul bisericesc și însuși pe cel seculariu din țară, ceea ce se arată cu atât mai neapărat, deoarece, precum vedem, se înundă țara de locuitori din alte părți, prin cari începe a se schimba însăși fața etnografică și confesională a poporățiunii bucovinene”, erau considerate „nu numai un izvor mănos pentru istoria specială a anumitelor locuri și timpuri, fiind un substrat prețios pentru dânsa, ci totodată și un șir de premise reale pentru o judecată temeinică întru proumarea activității efectuoase în diferitele ramuri speciale de cultură și prosperarea ei. [...] Sperăm totodată cum că și venerabilul nostru clir, precum și stimabili conducători ai institutelor archidiececane făcările după putință și știință își va împleni încă cu rigurositate datorința sa față de scopul cel salutar, pentru carele sunt destinate amintitele condice, dând lumii posterioare și-ntr-acest ram de activitate o dovadă faptică despre interesul viu ce trebuie să-l aibă făcarea bărbat cult pentru tot ce e bun, frumos și de folos”. Preoții erau invitați „a înscrie regulat în condica cronică evenimentele ce li se par a fi de oareșicare însemnătate, eară pre aceia, cari nici n-au început a scrie în condica cronică, să nu mai amână de azi pe mâne, căci timpul trece și evenimentele se strecură fără a fi fixate. Spre liniscirea cugetului unora și altora, se observă că nu se pretinde ca în condica cronică să se înscrie monografiile științifice, ci simpla, dară adevărata și temeinica înducere a evenimentelor ce provin, cu date sigure și

---

¹ Mihai Iacobescu, „Condicile cronicele – izvoare istorice pentru reconstituirea unor realități din trecutul Bucovinei”, în „Codrul Cosminului”, s.n., „Analele științifice ale Universității «Ștefan cel Mare» din Suceava”, seria Istorie, nr. 8–9 (18–19), 2002–2003, Suceava, Editura Universității, 2004, pp. 229–230. Pentru textul *Prospectului*, vezi Anexa.

neîndoelnice”². Din păcate, mulți preoți au consemnat doar formal informațiile înscrise în *Prospect*, însă au fost identificate și condici croniceale întocmite cu rigurozitate, care prezintă însemnări detaliate despre biserici și parohii, evenimente religioase și sociale, date demografice și statistice, viață cotidiană și tradiții.

Pe lângă întocmirea condicilor croniceale, preotul avea obligația să completeze toate documentele și corespondența cancelariei, să redacteze condicile mitricale (protocoalele de mitrice, introduse în anul 1784) ale noilor născuți, cununaților și decedaților (*Protocolul născuților*, *Protocolul cununaților* și *Protocolul morților*); *Condica converșiilor* (imigranții greco-catolici veniți din Galiția); *Registrul inventar al bibliotecii parohiale*; *Protocolul poruncilor* – copierea, înregistrarea și întocmirea unui rezumat al instrucțiunilor oficiale primite; *Protocolul exhibitelor* – ordine, instrucțiuni, regulamente ale Consistoriului; *Registrul conscripției parohiale* (introdus în anul 1786) – „condica parohială a descrierii sufletelor” (evidența tuturor locuitorilor parohiei: numele, vârsta, starea civilă, ocupația, religia, proprietatea); *Jurnalul de poștă și intimări* – primirea și trimiterea corespondenței; *Jurnalul predicilor* – data și rezumatul predicilor prezentate enoriașilor; *Evidența credincioșilor care nu s-au mărturisit*; *Evidența concubinajelor*. Alte obligații care îi reveneau preotului se referă la catehizarea credincioșilor și îndrumarea acestora către o viață socială echilibrată, respectarea sărbătorilor aprobate de stat, a prevederilor legale de înmormântare, întreținerea cimitirelor din parohie, consemnarea „schimbării de avere” a bisericii (*Registrul privind averea bisericească*), păstrarea patrimoniului istoric și artistic, sprijinirea acțiunilor filantropice și a societăților de binefacere ș.a.³

Condiciile croniceale din Bucovina sunt documente valoroase pentru cercetările istorice și genealogice, oferind informații demografice, culturale, religioase despre comunitățile locale, contribuind astfel la înțelegerea moștenirii culturale a Bucovinei. Despre importanța acestor surse documentare a scris încă din anul 1909 August Nibio⁴, interesul pentru valorificarea informațiilor preluate din condiciile croniceale manifestându-se ulterior în alcătuirea monografiilor unor localități sau a unor studii și articole dedicate istoriei Bucovinei. Ca importante documente de epocă au fost publicate: *Condica cronică a parohiei ortodox-orientale Gemine cu atinențele ei Ostra și Slătioara, începând cu anul de la Christos 1890*, *Condica cronică a espositurei parohiale Negrileasa*, *Condica cronică a parohiei Bucșoia cu filiala Frasin*, *Condica cronică a expositurei parohiale ort. or. în Ostra, lângă Stulpicani, din arhiepiscopia ort. or. a Bucovinei*, *Condica cronică a parohiei ortodoxe române Doroteia*, *Cronica parohială Slătioara*, *Condica cronică a parohiei greco-ortodoxe Arbore*,

² „Foaia ordinăciunilor Consistoriului arhiepiscopesc în afacerile Arhidiiecei ortodoxe-orientale a Bucovinei”, nr. 17, 1899, p. 108; nr. 19, 1889, pp. 87–90. Apud Vasile I. Schipor, „Cronici parohiale din Bucovina”, în „Analele Bucovinei”, anul XIV, nr. 1, 2007, pp. 211, 212, 214, 217.

³ Ioan Paul Valenciu, *Preoțimea ortodoxă din Bucovina în timpul ocupației habsburgice (1774–1918)*, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2016, pp. 66 și urm.

⁴ Vezi Vasile I. Schipor, *op. cit.*, p. 207.

*Condica cronicală a parohiei Frătăuțiul Nou*⁵. Conținutul altor două condici cronice, *Condica cronicală a parohiei Solca* și *Condica cronicală a parohiei Pârteștii de Jos*, „cu informații extrem de diverse, care completează, nuanțează, corectează acele tomuri oficiale de istorie, oferind istoricului o imagine evasicompletă, caleidoscopică, veridică asupra trecutului Bucovinei, așa cum a fost”, a fost sintetizat de Mihai Iacobescu într-un articol despre importanța acestor izvoare istorice⁶.

În acest număr al „Analelor Bucovinei” publicăm *Condica cronicală a păstoriei sufletești ort. or. din Tișăuți*, ajunsă la noi prin bunăvoința preotului paroh din Tișăuți, Mircea Bejenar. *Condica*, însoțită de un *Prospect pentru îndețetarea materiilor ce se vor înregistra în condica cronicală*⁷, prezintă informații despre istoria localității⁸, biserica și comunitatea credincioșilor, ultimele notări acoperind perioada 1949–1967. Din păcate, pentru anumite perioade din istoria localității (cum ar fi cele două războaie mondiale sau perioada de după anul 1944), în condica cronicală sunt consemnate foarte puține informații. Pe baza documentelor existente în arhiva parohiei – condicile mitricale (începute în octombrie 1807) și actele parohiale („de la 1874 încoace”) – este reconstituită lista celor care au păstorit enoria, devenită din 1873, când Tișăuții s-au despărțit de parohia Ipotești, expositură. De asemenea, este prezentat istoricul bisericii din localitate, clădită în anul 1735, cu detalii despre dimensiunile clădirii, lucrări de restaurare sau reparații, elementele caracteristice ale arhitecturii; cimitirul satului, cimitirul vechi din curtea bisericii, „tintirimul holerei”, precum și locul în care „a fost cimitir în timpuri străvechi”, cercetat de istoricul Karl Adolf Romstorfer, conservator pentru Bucovina al Comisiei Centrale din Viena; „institute de creștere, de cultură sau binefacere” – școala poporală (creată ca școală de o clasă, în 1884, cu limba românească ca „limba de propunere”, și transformată ulterior în școală de două, apoi de trei clase); Societatea „Caleuzul – Făt Frumos”, înființată în 1899,

⁵ Ion Popescu-Sireteanu, *Siretul – vatră de istorie și cultură românească*, Iași, Editura Omnia, 1994; Vasile Diacon, *Cronicele Suhei bucovinene*, vol. II, Iași, Tipografia Moldova, Seria „Monografii bucovinene”, 2005; Vasile I. Schipor, „Cronici parohiale din Bucovina”, în „Analele Bucovinei”, anul XIV, nr. 1, 2007, pp. 207–251; Viorel Dutciac, *Cronica de la Frătăuții Noi*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2011; Elena-Luminița Martiniuc, „Aspecte ale satului bucovinean în condicile cronice”, în „Analele Bucovinei”, anul anul XX, nr. 2 (41), 2013, pp. 421–442 (autoarea valorifică informații preluate din condicile cronice ale parohiilor Pârteștii de Jos, Solca, Bilca, Marginea, Horodnicul de Jos); Cătălin-Marian Maxim, *Șerbăuți – file de cronică*, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2019; Elena-Luminița Martiniuc, *Bucovina oglindită în condici cronice*, Iași, Editura Taida, 2021.

⁶ Mihai Iacobescu, *op. cit.*, pp. 229–230.

⁷ Acest document este cuprins în *Condica cronicală a păstoriei sufletești ort. or. din Tișăuți*, Cernăuți, Tipografia Archiepiscopală, 1890, la începutul volumului, fila a doua, în limba română (recto) și în limba ucraineană (verso).

⁸ Numele localității apare consemnat într-un document din anul 1432 – „Tișeuți la Suceava”, iar în 1724 este menționat „satul Teșeuți din Ocolul târgului Sucevii, cu un loc de moară pe apa Sucevii, cu un heleștu pe Șomuzul Mic”. Cf. Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. II, O–Z, îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu, introducere: D. Vatamaniuc, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (1), București, Editura Anima, 1996, p. 485.

„cu scopul de a promova interesele morale, economice și culturale ale poporenilor prin înființarea unui cabinet de citire”; „însoțirea de păstrare și credit” de tip Raiffeisen (1901). Dintre evenimentele importante care au avut loc în parohie sunt consemnate „vizitațiile canonice” (1903 – vicar protopresviter T. Vorobchievici; 1904 – mitropolit Vladimir de Repta, care, în vizita sa „pe neașteptate”, a găsit biserica și cancelaria parohială „în bună rânduială și spre deplina sa mulțămire”; 1945 – protopresviter Vespasian Velehorschi), slujba din octombrie 1938, susținută de un sobor de cinci preoți, la care au asistat peste o mie de creștini din localitate și din parohiile învecinate, precum și cele legate de sfințirea noii biserici, în 1939, de către episcopul Bucovinei, Eugeniu Laiu Suceveanul și resfințirea acesteia, în anul 1969, de către episcopul Irineu Crăciunaș. Este subliniat și rolul bisericii în societatea timpului, influența acesteia asupra educației tinerilor și a atitudinilor civice și morale (de pildă, în 1910 „s-a luat hotărârea ca tineretului să i se încuviințeze jocul numai atunci dacă se va legitima cu adeverință de la preotul local că a cercetat după regulă catechisația”).

Spre deosebire de alte condici croniceale, aici este mai evidentă cenzura și autocenzura determinată de motive politice, intervenția directă asupra textului (s-a corectat formula „Majestatea Sa” cu „fost”), decuparea din text a paginilor care nu erau conforme cu ideologia vremii sau a cenzorului. Referitor la însemnările pentru anul 1947, facem precizarea că acesta nu a fost „un an roditor” (putem presupune că a preotul care a consemnat în cronică a făcut o greșeală, pentru că următoarele precizări se referă la „seceta mare” și „lipsa de pâine”), dimpotrivă, țara s-a confruntat, în anii 1946–1947, cu o situație dramatică din cauza crizei de alimente și a foametei, zona Moldovei fiind cea mai afectată. Generalul Constantin Sănătescu nota, în *Jurnalul* său, în ianuarie 1947: „Începem acest an sub auspicii foarte triste. Seceta, neprevăderea guvernului, prevalările rușilor în contul armistițiului și consumul armatelor ruse de ocupație au adus foametea în țară. În special în Moldova se semnaleză zilnic oameni ce mor de foame. Foametea nu s-a mai cunoscut sub această formă în România”⁹.

În transcrierea textului, am respectat normele Academiei Române de ortografie și punctuație. Am înlocuit scrierea lui *dz* cu *z* (*aședzătură* – *așezătură*; *miadzăzi* – *miazăzi*), sufixul *-esci* cu sufixul *-ești* (*preoțesci* – *preoțești*), scrierea cu majusculă sau cu cifră a lunilor anului. Pentru a reda specificul epocii în care a fost scris acest document, am păstrat: grupul *ch* pentru *h* (*catechetul*, *catechisația*, *parochial*), cuvintele (*agitațiune*, *astfeli*, *april*, *bisericeii*, *cetire*, *clir*, *crescere*, *câștigat*, *cârșmă*, *complext*, *curățit*, *corporațiuni*, *dară*, *decisiuni*, *decembrie*, *dotatiune*, *datorință*, *disolată/disolări*, *direcțiunea*, *eară*, *escela*, *estinderea*, *eftin*, *făicare*, *februar/faur*, *funcțiunilor*, *fundațiune*, *feręști/feręștilor*, *hotăresce*, *ianuar*, *iernație*, *inscripțiuni*, *inundațiuni*, *interimală*, *însemnăta*, *înducere*, *liniscirea*, *mulțămire*, *mart*, *noiemyrie*, *nenumerată*, *ocă*, *oareșicare*, *ocasiunea*, *octomyrie*, *obicinuit*, *păretele/păreții*, *peatră/petre*, *poporățiune*, *protopresviter*, *pânea*,

⁹ Constantin Sănătescu, *Jurnal*, cu o prefață de Simona Ghițescu-Sănătescu, București, Editura Humanitas, 1993, p. 325.

rigorositate, reparaturi, repausat, reposat, rădicați/rădicată, seculariu, sămănat, salutaru, sciințifice, septemvrie, sântirea, săcrie, sântit, școalei, trebue, terene, țerină, veniau) și formulările vechi (a registra întemplările obveniente, proumarea activității efectuoase, va împleni, pentru carele, partea adausă, semnările din condici, săpătură mai afundă, văruiala coșită, peatră covățită în forma unei piue, evenimente momentuoase, inscripțiuni nelegibile, post provizor, clasele adause, pentru ca să vie, vor escela prin sârguință, însoțire registrată cu garanță, toate părțile țerii, mulțime nenumerată, vizitația canonică, păstorirea interimală, să se iaie).

Prin croșete [...] am marcat intervențiile noastre în text, precum și notele infrapaginale.

Condica cronicală a păstoriei sufletești ort. or. din Tișăuți

I. Biserica în comuna Tișăuți e clădită la anul 1735 pe spesele boierului Dinu Cantacuzin, în stil bizantin și cam la anul 1848 restaurată și cât ține „starea femeilor” adăugită pe spesele comunei bisericești. În forma ei originală biserica a avut cam 12 m în lungime și 4,25 m lărgime; după adăugirea „stării femeilor” a crescut lungimea bisericii cu 5,50 m. Edificiul bisericii e clădit din lemn de stejar – tălpile și costoroavele¹⁰ din bârne cioplite de stejar, pereții din pari de stejar împlețiți cu paie și lut –, partea adausă din bârne cioplite de brad; e fără ornamentică și fără inscripțiuni. Inscripțiunile icoanelor catapetesmei și ale celorlalte icoane arată numai însemnânța chipurilor și la unele icoane mai noi și numele binefăcătorilor pe ale căror speze s-au făcut aceste icoane, împreună cu anul zugrăvirii. Obiecte bisericești antice sau de preț însemnat nu se află.

Biserica posedă ca proprietate, pe lângă curtea din împrejurul ei, încă 2½ fălci arătură, dăruite în timpuri vechi de către comuna bisericească în scopul acoperirii speselor curente ale bisericii, îndeosebi pentru lumânări, reparaturi mai mici etc. din câștigul lor anual și mai bine de o falce arătură ca dotațiune pentru palimar.

Afară de condicile mitricale, care încep cu luna octombrie 1807, și afară de actele parohiale de la 1874 încoace, nu există alte documente. Nici în cărțile mai vechi bisericești nu se află notițe de oareșicare însemnătate.

După semnările din condicile mitricale au păstorit enoria Tișăuți din octomvrie 1807 până la octomvrie 1834 preotul Ștefan Blajevici, tatăl fostului arhiepiscop al Bucovinei și Dalmației, Teoctist Blajevici¹¹; de aici până la

¹⁰ Costoroabă (cosoroabă) – bârnă așezată orizontal deasupra pereților casei în lungul acoperișului, pentru a susține căpriorii. Cf. *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediție revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2016, p. 263.]

¹¹ Teoctist (nume de botez Teodor) Blajevici (1807–1879) – mitropolit. După studiile gimnaziale în Suceava, a urmat cursurile Institutului Teologic din Cernăuți. În anul 1832 a fost hirotonit, iar în perioada 1832–1837 a fost paroh la Storojineț și Prisăcăreni. Din anul 1837 a intrat în cinul monahal, cu numele Teoctist. A fost duhovnic spiritual la seminarul Institutului Teologic, catehet la școala de dascălie, referent și asesor la Consistoriul episcopal, profesor suplinitor la

noembrie 1835, parohul din Ipotești, Nicolai Levescu. După un interval de câteva luni, în care au păstorit – se pare că *ex curendo* [din grija] – ieromonahul din Dragomirna, Gerasim Grigorovici și catechetul din Suceava, A. Zebacinski, ocupă postul păstoriei din Tișăuți preotul George Grigorovici, mai întâi ca administrator, apoi ca paroh din Tișăuți și Ipotești și în urmă cu titlul de protopresviter districtual [protopop] până la octombrie 1873. În octombrie 1873 s-au despărțit Tișăuții de parohia Ipotești, devenind expositură [parohie semiindependentă, care nu avea dreptul de a ține acte mitricale]. Primul exposit parohial în Tișăuți a fost preotul Ioan Grigorovici, fiul antecesorului său în păstorie, și anume până la octombrie 1875; lui i-a urmat preotul George Georgian, până în iulie 1880 și acestuia preotul Constantin Sorocean, până la decembrie 1892, eară de aici până în prezent preotul Eugeniu Serbu.

În curtea bisericii, unde seamănă să fi fost cimitirul vechi, se află spre miazăzi trei cruci vechi de morminte cu inscripțiuni nelegibile – una chiar sub perețele bisericii, celelalte două ceva mai departe, alături una lângă alta. Sub crucea de sub perete e îngropată o diaconiță din România, diaconița Alexandra, repausată [decedată] în 27 ianuar 1829, care să fi fost o mare binefăcătoare a bisericii, dăruindu-i multe icoane și veșminte scumpe preoțești. Sub celelalte două cruci amintite sunt înmormântați preotul Ștefan Blajevici și soția sa. O altă cruce mai mare și așezată pe postamentul înalt din partea dreaptă a S[fântului] Altar înseamnă locul unde sunt înmormântați preoteasa Domnica Grigorovici, repaus[ată] la an[ul] 1852, soțul ei, parohul și protopresv[iterul] George Grigorovici, rep[ausat] la an[ul] 1881, nepoata lor și soția actualului exposit [preot care nu avea gradul de paroh], presv[iterul] Ilaria Serbu, năs[cut] Beldean, repaus[at] la an[ul] 1889. Această cruce e mutată din locul ei de înainte mai spre perețele altarului și anume cu ocaziunea înmormântării protopresv[iterului] George Grigorovici, când s-a zidit în locul ei cripta familială. Spre răsărit de S[fântul] Altar este înmormântată sub o cruce mai nouă, tot de peratră și cu postament înalt, presv[itera] Olimpia Georgian, repaus[ată] la an[ul] ...și alături de ea – mai spre miazănoapte – trei copii ai preotului Const[antin] Sorocean. Spre sud-vest de biserică se află o cruce pentru sântirea apei, rădicată pe spesele episcopului Dumitru Nica la an[ul] ... Spre nord-vest de biserică se află clopotnița de lemn, cu trei clopote, restaurată în anu[ul] 1886 de comuna bisericească. Unul din aceste clopote, în greutate de 20 ocă, se află inclus în inventarul bis[ericii] din an[ul] 1819; clopotul cel mai mărișor e dăruit în an[ul] 1884 de locuitoarea din Tișăuți, Teoctista Niculică. Spre sud-vest de biserică stă „casa morților” în stare foarte disolată. Nu mai puțin disolată este și însăși biserica; îngrăditura e stricată și lipsește în unele locuri de tot, părății bisericii sunt cârpiți cu lut peste vâruiala coșită și crăpată, pomii din curte cu

---

Gimnaziul și la Școala Preparandială din Cernăuți, egumen al Mănăstirii Dragomirna (1863–1874), arhimandrit de scaun la Mitropolie (1874), mitropolit al Bucovinei și Dalmației (1877–1879). A fost unul din primii autori de manuale școlare pentru limba română și religie, autorul unei „gramatici teoretico-practice a limbii daco-romane”, a publicat trei manuale pentru învățarea religiei în școală. Ca poet și fabulist a folosit pseudonimul Teoctist Șoimul. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, A–F (în continuare se va cita: Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, A–F), Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018, pp. 218–219.]

crengile rupte și spânzurate în jos, totul are un aspect a pustiu. În asemenea stare se află și lăuntrul bisericii. Păreții sunt stricați, pe jos – unde se pare că a fost odată podit cu cărămizi – sunt gropi și dâmburi și-i plin de cărămizi stricate, urnite din locul lor; prapurii sunt vechi și ruși, icoane puține și mai că toate cu chipurile șterse sau atât de afumate, încât de abia se cunosc. Cauza acestei disolări e împrejurarea că mulți ani din urmă n-au locuit preoții în comună, ci în Suceava, de unde veniau numai la săvârșirea funcțiilor și că expositura din Tișăuți era privită ca un post provizor de trecere la o altă parohie. În grădina spre miazăzi de biserică a fost casa veche parohială, o căsuță mică și de tot primitivă, pe împrejur cu prispe și acoperită cu paie. Aici a locuit încă și preotul George Grigorovici până la zidirea casei parohiale la Ipotești. După strămutarea preotului la Ipotești, s-a risipit căscioara amintită de mine, așa că despărțindu-se mai în urmă Tișăuții de Ipotești, preoții din Tișăuți nu aveau unde locui în comună, ci o păstureau din târgul Sucevei. Numai preotul Sorocean a locuit foarte puțină vreme într-o casă veche a Fondului religiosar¹², situată de la deal spre sud-vest de cârșma satului.

II. Cimitirul actual e în sud-vestul satului. După cât își aduc aminte oamenii, există acest cimitir din anul 1848. Alt cimitir se află în nord-vestul satului – spre Lisaura –, așa-numitul „întirumul holerei”, unde să fie numai doi morți – un bărbat și o femeie – înmormântați în timpul holerei din 1866¹³. În direcțiunea sud-estică de la biserică, acolo unde stă casa și grădina lui Iordachi Zaharie, se găsesc la orice săpătură mai afundă oseminte omenești și urme de săcrie; aici s-au găsit înainte de mai mulți ani o lespede mare pătrată, cu multe inscripțiuni pe ea și o peatră covățită în forma unei piue. Ambele petre s-au sfărâmat cu timpul, întrebându-se, mai ales cea dintâi, ca talpă înaintea casei, fără să se știe ce a fost scris pe ea. Se pare, deci, că în locul acela a fost cimitir în timpuri străvechi. Înspre răsărit de biserică și ceva spre miazăzi, în malul rupt al râului Suceava, se vede sub o pătură de 1–1½ grosime, în estinderea de c[irca] 10 m, o altă pătură mai întunecată de pământ, în grosime de c[irca] ½ m, care toată constă din hârburi de ulcioare, cu oseminte omenești printre ele, cărbuni, pământ ars etc.; după părerea d-lui Romstorfer¹⁴,

¹² Fondul religiosar greco-oriental al Bucovinei (din 1821 Fondul bisericesc din Bucovina; 1870 – Fondul bisericesc greco-oriental din Bucovina; 1925 – Fondul bisericesc ortodox român al Bucovinei) a fost creat în 19 iunie 1783 (Ordonanța Consiliului Aulic de Război nr. 3469/1783), în urma unor acțiuni anterioare luate de administrația austriacă. Regulamentul duhovnicesc bucovinean din anul 1786 a reglementat statutul și caracterul Fondului bisericesc. Pentru detalii vezi: Sorin-Toader Clipa, *Fondul bisericesc al Bucovinei și lichidarea lui (1948–1949)*, Suceava, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, 2006, pp. 42 și urm.; Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, vol. I (1774–1862), *De la administrația militară la autonomia provincială*, București, Editura Academiei Române, pp. 194–197.]

¹³ În secolul al XIX-lea au fost înregistrate în Europa cinci epidemii de holeră (1817–1826, 1826–1837, 1846–1862, 1864–1875, 1883–1896), care au afectat și Imperiul Habsburgic. În anul 1866, epidemia de holeră a cuprins provinciile din nord-estul imperiului, în Bucovina înregistrându-se 21 423 de decese (un caz la 23 de locuitori). Cf. Constantin Ungureanu, „Epidemiile de holeră din Bucovina și Basarabia în secolul al XIX-lea”, în „«Suceava». Anuarul Muzeului Național al Bucovinei”, anul XLVII, 2020, pp. 58–59.]

¹⁴ Karl Adolf Romstorfer (1854–1916) – istoric. A absolvit cursurile de istoria artei și arhitectură la Universitatea din Viena. A ocupat funcția de conservator în Comisia centrală pentru îngrijirea monumentelor istorice din Viena, consilier ministerial în domeniul conservării și restaurării

membrul Comisiunii centrale pentru monumente istorice, care a cercetat pătura amintită, ar fi fost în acel loc un cimitir antic.

III. Evenimentele momentuoase [importante] petrecute în trecut pe terenul bisericesc, relig[ioase], morale sau confesionale relative la comuna Tișăuți nu sunt cunoscute.

IV. Afară de școala poporală nu se află în localitate alte institute de creștere, de cultură sau binefacere. Școala poporală e creată ca școală de o clasă, prin uricul de fundațiune al Consiliului Școlar al Țării din Cernăuți, 16 iunie 1884, nr. 769, pentru comunele Tișăuți și Lisaura la un loc, cu sediul în Tișăuți. Uricul amintit hotărăse ca limba românească să fie limba de propunere și că învățământul are să înceapă în 1 septembrie 1886. În realitate a început învățământul de abia în 14 noiembrie 1887 cu 72 [de] copii, adică 45 [de] băieți și 27 [de] copile. În anul 1888 au fost deja 123 [de] copii de școală, în anul 1899 – 144, în anul 1890 – 172, în anul 1891 – 209, în anul 1892 – 207 și în anul 1893 – 238 [de] copii de școală.

În anul 1893 s-a lărgit școala Tișăuți – Lisaura în o școală de două [clase], în 1897 în o școală de trei clase, fără, însă, ca să se lărgescă și edificiul școlii, așa că pentru clasele adăuse se năimesc localități în comună.

V. După dr. Daniel Werenka, *Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich [1774–1785]*, Cernăuți, 1895, provine numele „Tișăuți” în un uric al principelui Iliș din anul 1432. În anul 1776 era satul Tișăuți în stăpânirea boierului Ionachi Cantacuzin, al cărui strănepot stăpânește și astăzi întreg teritoriul, care se hotărăse spre România cu satul Tișăuți.

Înainte cu 30 de ani, până spre anul 1870, erau casele sătenilor mai în vale, spre răsărit, pe malul drept al râului Suceava. În urma multor inundațiuni s-a prăbușit o mare parte din așezătură dinspre răsărit de biserică și sătenii au fost siliți să se retragă spre deal.

monumentelor de artă, inspector al școlilor profesionale subordonate Ministerului Lucrărilor Publice din Viena. A fost trimis în Bucovina, ocupând aici funcția de director al Școlii profesionale din Cernăuți. Membru în Consiliul orășenesc și în Camera Comunală de Comerț și Industrie, conservator pentru Bucovina al Comisiei Centrale din Viena. S-a implicat în salvarea monumentelor istorice ale Bucovinei, a sprijinit inițiativa de creare a Muzeului Țării Bucovinei din Cernăuți (ales secretar al acestuia, a propus editarea unui anuar propriu, unde a publicat rezultatele cercetărilor arheologice efectuate în provincie) și a Muzeului Orășenesc din Suceava. A desfășurat o bogată activitate științifică în domeniile muzeografiei și etnografiei, a efectuat cercetări arheologice la Coțmani, Sinăuți, Drăgoiești, Bosancea, Milișăuți, Reuseni, Zaharești, Horodnic, Siret, Măriței, Revna, Sucevița, Putna, Gura-Humorului, Solca, Arbore, Suceava și a inițiat ample acțiuni de săpături la Cetatea de Scaun a Sucevei. A colaborat cu arheologul Josef Szombathy la săpăturile de la Șipeniț, Hliboca și Hlinița. În anul 1904 a părăsit Bucovina, stabilindu-se la Salzburg, unde a fost director la școala de meserii. A fost distins cu Ordinele „Steaua României în grad de comandor” și „Coroana României”, a fost cavalier al Ordinului „Coroana de Fier” clasa a III-a și al Ordinului „Francis Iosif”, a primit decorația de aur „Bene Merenti”, clasa I. În anul 1914 a fost ales membru corespondent al Academiei Române. Cf. Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române. Dicționar, 1866/2003*, ediția a III-a revăzută și adăugită cu un cuvânt-înainte de academician Eugen Simion, președintele Academiei Române, București, Editura Enciclopedică, Editura Academiei Române, 2003, p. 726; Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. III, P–Z (în continuare se va cita: Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. III, P–Z), Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018, pp. 288–289.]

În anul 1894 s-au pus în biserică podele de scânduri pe spesele discului bisericesc¹⁵ și cu ajutorul credincioșilor. În același an s-a împodobit biserica cu multe icoane dăruite de către credincioși, apoi cu o cruce frumoasă de mână, cu trei sfeșnice mari de argint nou, o cădelniță nouă și două rânduri de veșminte, toate aceste obiecte din urmă cumpărate pe spesele Fondului religios, ca patron al bisericii. În anul 1897 s-a îngrădit curtea bisericii cu scânduri și stâlpi de stejar, mutându-se intrarea în curte, care era mai înainte spre mieznoapte de biserică, înspre apusul ei. Îngrădindu-se biserica, s-a lăsat în fața ei, adică spre apus, un colț de pământ cu câțiva pomi, afară de curte pentru ca să vie gardul bisericii într-o linie cu gardul casei parohiale nou zidite; de altă parte, dinspre mieznoapte de biserică, s-a îngrădit un colț de pământ din imașul satului, corespondent celui lăsat în față, înlăuntrul curții bisericii.

În anul 1898 s-a mântuit zidirea casei parohiale, situată ceva spre apus de locul unde a stat înainte căsuța veche parohială. Atunci s-a semănat și terenul grădinii parohiale, plantându-se cu pomi roditori, eară din țerina rămasă de la fântâna nouă și din alte săpături, s-a ridicat o colină în unghiul dinspre răsărit al grădinii.

În anul 1898 a denumit Maiestatea Sa împăratul Francisc Iosif I pe Înalt Prea Cuvioșia Sa arhimandritul și vicarul general dr. Vladimir de Repta¹⁶ de episcop al Rădăuților. La actul hirotonisirii Î.P.S. Sale în episcop la Catedrala din Cernăuți a asistat, pe lângă Î.P.S. Sa, arhiepiscopul Arcadie și episcopul dr. Nicodim Milaș din Zara.

---

¹⁵ Disc (discos) – taler circular de metal prețios pe care se strâng în biserică, de la credincioși, bani pentru nevoile cultului sau pe care se pune agnețul (bucată de prescură din care se taie anafura pentru împărțășanie) la oficierea căsătoriilor. Cf. *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediție revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2016, p. 346.]

¹⁶ Vladimir (nume de botez Vasile) Repta (1841–1926) – mitropolit. A făcut studiile gimnaziale (1856–1864) și cele universitare – Institutul Teologic (1864–1868) la Cernăuți. Între anii 1871 și 1873 a urmat specializări la Viena, München, Bonn și Zürich. A fost profesor la Gimnaziul Superior din Cernăuți (1868–1871), profesor la Institutul Teologic (1873–1875) și la Facultatea de Teologie (1875–1896), decan al Facultății de Teologie în patru legislaturi, rector al Universității din Cernăuți (1883–1884), inspector pentru învățământul primar din districtul Cernăuți (1875–1895). După ce s-a călugărit (1885, Mănăstirea Sucevița) a urcat treptele ierarhiei bisericești: ieromonah (1885), protosinghel (1886), arhimandrit (1890), vicar general al Mitropoliei Bucovinei (1896–1902), episcop de Rădăuți (1899), arhiepiscop al Cernăuților și mitropolit al Bucovinei și Dalmației (1902). În anul 1924 s-a retras din scaunul de mitropolit. A fost vicepreședintele Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1889–1896), membru al Camerei Deputaților în Consiliul Imperial din Viena (din anul 1901). S-a luptat pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale preoților, a construit numeroase case parohiale, a restaurat vechi ctitorii voievodale (Putna, Mirăuți), a ridicat pe bani proprii un cămin pentru bătrâni. Mitropolitul Vladimir Repta a prezidat, în noiembrie 1918, în Palatul Mitropolitan, lucrările adunării care a declarat unirea Bucovinei cu Regatul României. A colaborat la revistele „Candela” și „Viitorul”. Este autorul lucrării *Psihologia și însemnătatea ei pentru deșteptarea, cultivarea și înaintarea vieții religioase* (1888). A fost senator în Parlamentul României întregite și președinte al Senatului, ca decan de vârstă, în legislatura 1919–1920. Pentru meritele sale în activitatea de cultivare a identității românești din Bucovina a fost ales, în anul 1919, membru de onoare al Academiei Române. Cf. Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 718; Emil Satco, Alis Niculică, *op. cit.*, pp. 262–264.]

În toamna anului 1900 s-a organizat din nou frontiera între Bucovina și România, fixându-se prin stâlpi de piatră.

În august 1899 s-a înființat în Tișăuți Societatea „Caleuzul – Făt Frumos”, cu scopul de a promova interesele morale, economice și culturale ale poporenilor prin înființarea unui cabinet de cetire unde, adunându-se poporenii în zile de sărbători, să asculte istorioare instructive, tratări economice pe înțelesul poporului etc., împreună cu aceasta și scopul de a-i atrage pe săteni de la locul lor obicinuit de petrecere în cârșmă; prin sprijinirea școlărilor sărmani și [a] sătenilor din comună care vor cerceta școli mai înalte și se vor escela prin sârguință și purtare bună morală; prin sprijinirea materială a sătenilor, îngrijindu-se de un credit efitin agricol și prin cumpărarea de ustensile și mașini agricole și împrumutarea lor între membrii societății. După cât se poate înțelege, în timpul scurt de la înființarea ei a și ajuns această societate [la] o parte mică, deși încă neînsemnată, a scopului ei pe toate terenele amintite. Îndeosebi e meritul acestei societăți că s-a înființat în localitate o „însoțire de păstrare și credit pentru Tișăuți, însoțire registrată cu garanță nemărginită”, după sistemul Raiffeisen, care s-a constituit în 14/27 ianuar 1901, la îndemnul și cu sprijinul domnului Gr. Filimon¹⁷, inițiatorul și întemeietorul acestor instituțiuni salutare în tot districtul Sucevei, precum și în toate părțile țerii care sunt locuite de români. Din incidentul constituirii acestei însoțiri și a celei premergătoare, din Udești, s-a stârnit jidovimea din district și, în urma intrigilor ei, s-a început o goană nemaipomenită împotriva credincioșilor acestor instituții și mai ales în contra preoților, din partea guvernului local, pe motivul că instituțiile din vorbă n-ar avea alt scop decât de a servi ca mijloace de agitațiune pentru iridentă.

În anul 1903 s-a mântuit restaurarea bisericii Mirăuților din târgul Sucevei, care biserică a fost ajuns într-o vreme să servească jidovilor ca magazin pentru piei nedubite. Prin stăruința neobosită și insistentă a fericitului arhiepiscop și mitropolit Silvestru la guvernul central s-a izbutit încuviințarea mijloacelor din Fondul religios gr. or. al Bucovinei pentru restaurarea cuviincioasă a acestei biserici monumentale. Restaurarea s-a efectuat după planul original al bisericii restabilit de membrul Comisiunii pentru conservarea monumentelor istorice, d-l director al Școlii de meseriași în Cernăuți, Romstorfer, care și-a câștigat multe și deosebite merite pentru restaurarea bisericilor noastre antice din țară.

La 12 octombrie 1903, st. v., s-a sântit biserica Mirăuților de către Înalt Prea Sfințitul arhiepiscop și mitropolit Vladimir, la care act a luat parte o mulțime nenumerată de popor, atât din districtul Sucevei, cât și din celelalte părți ale țerii.

---

¹⁷ Grigore Filimon (1869–1905) – profesor. A urmat cursurile gimnaziului din Suceava și Facultatea de Litere a Universității din Cernăuți. A fost președintele Societății Academice „Junimea” și membru al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. Profesor suplinitor de greacă, latină și germană la Liceul I de Stat din Cernăuți. S-a implicat în activitatea de organizare a sistemului cooperatist, punând bazele unei rețele de bănci de tip Raiffeisen pentru românii bucovineni (care a contribuit la ameliorarea situației economice a acestora) la Crasna, Horodnic, Șcheia, Stroiști, Udești, Costâna, Pătrăuți pe Suceava, Pojorâta, Roșă, Ostrița, Mahala etc. În anul 1902 a pus bazele Centralei Române din Cernăuți, căreia îi erau subordonate 57 de bănci. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, A–F, pp. 733–734.]

S-a văzut la vizitația canon[ică] [a] protopresvit[erului] pe a[nul]1903.

T. Vorobchievici, vicar protop[resbiter].

[lipsă text] festivitățile din Putna¹⁸, unde cu o zi înainte au fost sosit, pe lângă o mulțime nenumărată de popor din toate unghiurile țării și din România, Înalt Prea Sfințitul arhiepiscop și mitropolit al Bucovinei și Dalmației, dr. Vladimir de Repta, împreună cu toți demnitarii bisericești din capitală. Pe la începutul S[fintei] Liturghii au sosit la Putna și președintele Țării, prințul Hohenlohe de Schillingsfürst¹⁹, consulul românesc și cel rusesc și toți fruntașii inteligenței române din țară. Serbarea a decurs cu o solemnitate deosebită, urmată fiind de multe discursuri frumoase și înălțătoare și a durat până sub seară. Peste tot au luat parte la această serbare cam la 15 000 de oameni din toate părțile societății române din țară și Regat și o mică parte din Transilvania.

La 15/28 septembrie 1904 a vizitat Înalt prea Sfinția sa arhiepiscopul Vladimir expositura parohială din loc[alitate] pe neașteptate, cercetând biserica și cancelaria parohială, [pe] care le-a aflat în bună rânduială și spre deplina sa mulțămire.

La 9 noiembrie 1904 st.n. a cumpărat biserica parohială din loc[alitate] de la Fondul religios gr. or. realitatea [propinația – dreptul de desfacere a băuturilor alcoolice] cârșmei care [lipsă text].

La 21 martie/3 april 1909 a trecut din viață protopresviterul districtului Sucevei și paroh din Ilișești, arhiepiscop[iterul] Niculae Bacinschi, în etate de 91 [de] ani. La 4/17 august 1909 a trecut din viață parohul din Ipotești, Ioan Grigorovici, în vârstă de 67 [de] ani. Păstorirea interinală a parohiei Ipotești s-a dat în seama păstorului sufletească actual din Tișăuți. La 28 ianuarie/10 februarie 1910 a trecut din viață consilierul consistorial și inspectorul diecezan, arhiepiscop[iterul] stavrofor Genadie Hanilvchi, în vârstă de 66 [de] ani.

La 26 februarie 1910 s-au făcut și în comuna Tișăuți alegeri comunale după legea nouă. Pentru întâia dată, de multe decenii încoace, s-a izbutit ca să nu fie ales niciun jidov în comitetul comunal din loc[alitate]. Roadele acestui succes s-au arătat chiar îndată după constituirea comitetului nou, care a hotărât că în toate afacerile comunei să se iaie decisiunile relative totdeauna în înțelegere cu epitropia bisericească și că aceste două corporațiuni să lucreze totdeauna mână în mână, sprijinindu-se reciproc. În ședința din 7 mai 1910 s-a luat hotărârea ca tineretului să i se încuviințeze jocul numai atunci dacă se va legitima cu adevărul de la preotul local că a cercetat după regulă catechisația.

La 1/14 april 1910 a trecut din viață protopresviterul Rădăuților, parohul din Volovăț, arhiepiscop[iterul] Constantin Tarangul²⁰, nobil de Valea Uței.

¹⁸ În anul 1904, la Putna, s-au organizat serbări prilejuite de împlinirea a patru sute de ani de la trecerea la cele veșnice a lui Ștefan cel Mare.]

¹⁹ Konrad zu Hohenlohe-Schillingsfürst a fost guvernatorul Ducatului Bucovina în perioada 25 februarie 1903 – 1 octombrie 1904.]

²⁰ Constantin Tarangul (1823–1910) – preot. După absolvirea Institutului Teologic din Cernăuți a fost hirotonit preot. Administrator parohial la Mușenița și Vășcăuți, paroh la Cerepcăuți și Volcineț, protopresbiter (1885), protopop de Rădăuți (1895), stavrofor (1898). Membru al Reuniunii Române pentru Leptură, apoi al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina.

[lipsă text] foștii preoți conducători ai acestei biserici și parohii. Din ordinul protoieriei Suceava, cu data de 6 mai 1939, actualul preot paroh Pamfil Sahlean introduce în această cronică evenimentele mai însemnate după aduceri aminte începând cu anul 1912.

În anul 1914, în luna august, a început Războiul Mondial, la care au luat parte și mulți enoriași din comuna Tișăuți. În anii 1916 – 1917 – 1918 a fost țara Bucovinei ocupată de ruși²¹, care au cantonat și în satul Tișăuți, făcând mari pagube, ca în timpul războiului. În luna noembrie 1918 s-a făcut unirea tuturor românilor, astfel că și satul Tișăuți a trecut la Vechiul Regat și s-a înglobat la Regatul România Mare. Mulți din enoriași au murit ca eroi pe câmpul de luptă și nu s-au mai întors înapoi.

Până în luna mai 1918 a condus această expozitură părintele Eugeniu Sârbu, începând cu anul 1892, luna decembrie, ca succesor al părintelui Constantin Sorocean, fost exposit.

[lipsă text] chiar pe același loc pe care a fost ridicată și masa Sf. Altar al bisericii vechi. Pentru ca parohienii să aibă un locaș de închinare până la clădirea și sfințirea bisericii noi, s-a clădit o capelă provizorie în cimitirul parohial, unde se fac Sf. Slujbă și celelalte servicii dumnezeiești și bisericești. Sfințirea temeliei s-a făcut la 11 august 1935 de părinții protopopi Gr. Beran, Eugen Sârbu și N. Sucevean. Din anul 1935 până în prezent, adică până în anul 1939, s-a preocupat cu clădirea bisericii noi din lemn, s-a acoperit cu tinichea, s-au pus Sfintele Cruci pe turnurile bisericii, iar în vara anului 1938 s-a tencuit atât pe dinafară, cât și pe dinăuntru biserica, s-a făcut iconostasul, s-a cimentat atât în biserică, cât și zidul bisericii pe dinafară, s-au făcut o parte din ușile bisericii și s-au așezat la locul lor, s-a cumpărat fier pentru lucrarea ferestilor și s-au dus la lucru la Fabrica de Zahăr din Ițcani, care ne-a lucrat aceste fereste gratuit. În același an s-a lucrat și gardul nou din fața bisericii.

În anul 1938 s-a așezat iconostasul schelet la locul lui și s-a zugrăvit în biserică de zugravul Gr. Glavan din Burdujeni, care a lucrat și unele icoane în această biserică.

Ca urmaș în scaunul arhiepiscopal din Cernăuți a fost ales de Sf. Sinod Î.P.S. părinte episcop Visarion Puiu²² al Hotinului și a fost întărit prin decret regal

---

S-a implicat în dezvoltarea învățământului în localitățile unde a slujit ca preot (prima școală din Cerepcăuți a fost înființată prin stăruințele sale), la Volovăț a fondat societatea culturală și de binefacere „Dragoș Vodă”, de sprijinire a elevilor săraci. Pentru activitatea sa a fost distins cu Crucea de Cavaler al Ordinului Francisco-Josefin, a primit „Brăul roșu” din partea episcopului Eugenie Hacman și Medalia pentru serviciul credincios din partea Curții de la Viena. În 1908 a fost înnoobilat cu titlul de „nobil de Valea Uței”. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. III, P-Z, pp. 582-583.]

²¹ După izbucnirea Primului Război Mondial, Bucovina a fost ocupată și reocupată de trupele rusești în mai multe rânduri: septembrie – octombrie 1914; noiembrie 1914 – februarie 1915; iunie 1916 – august 1917.]

²² Visarion (nume de botez Victor) Puiu (1879-1964) – mitropolit. A urmat trei ani cursurile Seminarului Ortodox „Sfântul Gheorghe” din Roman, după care s-a înscris la cursul superior al Seminarului „Veniamin Costachi” din Iași. După absolvirea seminarului s-a înscris la Facultatea de Teologie din București (1900-1904), apoi și-a continuat studiile teologice ca bursier al Academiei

la 30 oct[ombrie] 1935 ca arhiepiscop și mitropolit al Bucovinei, iar duminică, în 10 noemvrie 1935, a avut loc la Cernăuți instalarea Î.P.S. Sale în scaunul arhiepiscopesc.

În anul 1939 ni s-a adus prin Foaia oficială știrea tristă că, după o scurtă și grea suferință, în noaptea de 6 spre 7 martie a.c. a reposat [decedat] în Domnul Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Miron Cristea²³, patriarhul României, președinte al Consiliului de Miniștri, fost regent etc., în vârstă de 70 [de] ani. În mormântarea Î.P.S. Sale s-a făcut marți, în 14 martie, la București, cu toate onorurile și funeraliile naționale, iar în biserica locală s-a făcut cu această ocazie un prohod, la care au luat parte autoritățile locale, împreună cu școala primară.

În 16 octomvrie 1938 s-a făcut în parohia Tișăuți un mare sobor de cinci preoți și anume: păr[intele] D. Voloșciuc, paroh [la] Ipotești, păr[intele] Ioan Chimciuc, paroh [la] Reuseni, păr[intele] Băițan, parohul din Udești, păr[intele]

Duhovnicești de la Kiev (1907–1908). În anul 1905 s-a călugărit și a fost hirotonit diacon la Catedrala Episcopiei din Roman, ieromonah în Eparhia Dunării de Jos, fiind ridicat ulterior la rangul de protosinghel, apoi de arhimandrit. În perioada 1909–1918 a fost director al Seminarului din Galați, după care a trecut la Eparhia Chișinăului. A fost episcop de Argeș (1921) și de Hotin (1923), arhiepiscop și mitropolit al Bucovinei (1935–1940). În perioada păstoririi sale în Bucovina a contribuit la construirea Palatului Cultural din Cernăuți, a reorganizat Fondul bisericesc, a inițiat lucrări de reconstrucție în Stațiunea Vatra Dornei, a instituit burse de studii pentru elevi și studenți, a susținut activitatea culturală. După izbucnirea celui de al Doilea Război Mondial a fost numit mitropolit al Transnistriei (1942–1944). Rămas în exil după 23 august 1944, mitropolitul Visarion Puiu a condus, în perioada 1949–1958, Episcopia Ortodoxă Română din Europa Apuseană, cu reședința la Paris. A fost condamnat la moarte în contumacie (februarie 1946) de către Tribunalul Poporului din București, caterisit în 1950 și reabilitat *post-mortem* de Sfântul Sinod în 1990. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *op. cit.*, pp. 216–217.]

²³ Miron (nume de botez Elie) Cristea (1868–1939) – patriarh. A urmat studiile la Gimnaziul săsesc din Bistrița, Gimnaziul grăniceresc din Năsăud și apoi la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu. Și-a continuat studiile superioare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta, unde a obținut titlul de doctor în filologie (1895). După absolvirea studiilor a fost învățător și director la Școala confesională românească din Orăștie (1890–1891), secretar al Consistoriului arhidiecezan din Sibiu (1895–1902), consilier mitropolitan la Arhiepiscopia Sibiului (1902–1909). A fost hirotonit diacon, apoi arhidiacon, s-a călugărit în 1902 la Mănăstirea Hodoș Bodrog, a devenit ieromonah (1903) și a fost ridicat la rangul de protosinghel (1908). Ales episcop ortodox al Caransebeșului, a fost hirotonit arhieru și s-a instalat în scaunul episcopal în anul 1910, calitate în care a participat, alături de episcopul unit Iuliu Hossu, la Marea Adunare de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, făcând parte apoi din delegația care a prezentat regelui Ferdinand I, la București, actul unirii Transilvaniei cu Regatul României. În anul 1919 a fost ales mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe din România întregită, iar în anul 1925 a devenit primul patriarh al creștinismului ortodox român, odată cu organizarea Bisericii Ortodoxe Române ca Patriarhie. Miron Cristea a deținut și alte demnități: a fost senator de drept, a făcut parte din Regența României (1927–1930) și a fost președintele Consiliului de Miniștri (1938–1939). A desfășurat o vastă activitate cultural-misionară: a sprijinit repariția revistei „Biserica Ortodoxă Română” și tipărirea de cărți teologice, s-a îngrijit de traducerea și tipărirea *Bibliei sinodale* și a unor ediții din *Noul Testament*, a editat revistele „Apostolul” și „Lumina” și, împreună cu Octavian Goga, „Țara Noastră”, a înființat Seminarul Teologic „Miron Patriarhul” din Câmpulung, pentru orfanii de război și Academia de Muzică Religioasă din București, a contribuit la ridicarea actualului Palat patriarhal și la repictarea Catedralei patriarhale, a citorit schitul de lemn de la Toplița. A colaborat cu articole în presa vremii și a publicat o amplă colecție paremiologică din folclorul transilvănean. În 7 iunie 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române. Cf. Dorina N. Rusu, *op. cit.*, pp. 228–229.]

Ilisei, coop[erator] din Bosanci, care a predicat frumos și păr[intele] Pamfil Sahlean, paroh în Tișăuți. La acest sobor au luat parte peste 1 000 de creștini din localitate și din parohiile învecinate.

La 5 august 1939 a adormit întru Domnul în Palatul reședinței din Cernăuți, Prea Sfințitul episcop de Rădăuți, Ipolit Vorobchievici²⁴, după 90 [de] ani de aleasă viață și după 20 [de] ani de arhierie în arhidieceza Bucovinei. A condus cu înțelepciune eparhia Bucovinei pe timpul boalei păr[intelui] mitropolit Vladimir de Repta și a păr[intelui] Nectarie Cotlarciuc²⁵. Veșnică să-i fie pomenirea!

În vara anului 1939 s-a lucrat mai intensiv pentru isprăvirea bisericii noi, pentru care lucrări parohia a primit de la Sf. Mitropolie Cernăuți o subvenție de 20 000 [de] lei. S-a hotărât de către parohul local P. Sahlean, împreună cu epitropii bisericești, ca sfințirea acestei biserici să se facă la 8 septembrie 1939, de Nașterea Maicii Domnului. S-a procurat din București un clopot nou, pentru prețul de circa 15 000 [de] lei, la care au contribuit parohienii benevol, atât cei din Tișăuți, cât și enoriașii din comuna Bosanci.

În luna august 1939, după dorința parohienilor din Tișăuți și la adresa P. Venerabilei Protoierii a Sucevei, Sfânta Mitropolie Cernăuți a fost înștiințată că biserica nouă este gata de sfințire, care a hotărât definitiv ca sfințirea să se facă în ziua de 8 septembrie 1939, Nașterea Maicii Domnului, și a anunțat că această

---

²⁴ Ipolit Vorobchievici (1849–1939) – episcop. A absolvit Gimnaziul superior gr. or. din Suceava, Institutul Teologic din Cernăuți și Facultatea de Filosofie a Universității din Viena. Membru al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. A fost catehet și cooperador la Rădăuți, paroh la Dorna Candrenilor (1894). După ce a intrat în cinul monahal a fost numit exarh al mănăstirilor din Mitropolia Bucovinei și Dalmației (1904), a fost hirotonit protosinghel și numit egumen al Mănăstirii Dragomirna. În anul 1910 a fost promovat la rangul de arhimandrit stavrofor, apoi arhimandrit consistorial-mitrofor și administrator al arhidiecezei Bucovinei (1918), iar în 1919 a fost hirotonit episcop vicar al Mitropoliei Bucovinei, cu titlul de „Rădăuțeanul”. S-a îngrijit de conservarea valorilor artistice ale Mănăstirii Dragomirna, a publicat monografia acestei mănăstiri și câteva lucrări privitoare la normele monastice și canonice ale Bisericii Ortodoxe, legislația monastică și starea mănăstirilor din Bucovina. Pentru meritele sale deosebite a primit titlurile academice de doctor în teologie și *Doctor Honoris Causa* al Universității din Cernăuți (1912) și a fost decorat cu Marea Cruce a Ordinului „Coroana României”, Crucea de Mare Ofițer al Ordinului „Steaua României” și „Sf. Sava”, Medalia „Răsplata muncii pentru biserică”. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *op. cit.*, p. 819.]

²⁵ Nectarie (nume de botez Nicolae) Cotlarciuc (1875–1935) – mitropolit. A absolvit Liceul din Suceava (1887–1895) și Facultatea de Teologie a Universității din Cernăuți (1895–1899). A făcut studii de specializare la Viena, Bonn, Würzburg și München și a obținut titlurile de doctor în teologie (1901) și filozofie (1905). A fost profesor la Gimnaziul de Stat din Cernăuți (1901), bibliotecar (1901–1915) și director (1919–1923) al Bibliotecii Universității din Cernăuți, profesor la Facultatea de Teologie a universității cernăuțene (catedra de Teologie Practică, 1915–1923) și decan al acesteia (1920–1921). În 1918 s-a călugărit la Mănăstirea Putna, a fost arhimandrit stavrofor (1921), episcop de Cetatea Albă și Ismail (1923) și mitropolit al Bucovinei (1924–1935). A reprezentat Biserica Ortodoxă Română la congresele ecumenice de la Stockholm (1925), Lausanne (1927) și la congresele catolice de la Viena și Bonn (1931). A fost redactorul revistei „Candela” în perioada 1923–1924 și a publicat în presa vremii studii de drept bisericesc, filosofie, omiletică și liturgică. Pentru întreaga sa activitate a fost distins cu ordine și medalii, iar în 1928 a primit titlul de cetățean de onoare al orașului Rădăuți. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, A–F, pp. 544–545.]

sfințire a bisericii o va face Prea Sfinția Sa părintele episcop Eugheniu Laiu Suceveanul²⁶.

La 8 septembrie 1939 s-a făcut sfințirea acestei biserici de către Prea Sfinția Sa Eugheniu Suceveanul, episcop al Bucovinei, asistat de către părintele consilier referent dr. Ioan Puiu din Cernăuți și de părintele protoiereu N. Văleanu din Suceava. La sfințirea bisericii au mai luat parte părintele econom Vasile Suci, paroh din Sf. Ilie și asistent protoieresc, care a predicat în biserică cu ocazia sfințirii.

[Pe această filă a cronicii se află și însemnarea următoare: „Astăzi, 8 septembrie 1939, au sfințit biserica nouă din acest sat Eugeniu Suceveanu, vicarul Mitropoliei Bucovinei.]

1939

După moartea Prea Fericitului Patriarh al României, a fost ales de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 30 iunie 1939, Î.P.S. Sa Mitropolitul Moldovei, Nicodim Munteanul, ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române²⁷ și instalat ca atare la Patriarhia din București, în fața autorităților bisericești și mirene.

---

²⁶ Eugeniu Laiu Suceveanul (cu numele de mirean Ioan N. Laiu) (1894–1967) – arhiepiscop. A urmat școala primară în satul natal (Certenii, județul Neamț), după care a intrat ca frate la Mănăstirea Neamț. Între anii 1911 și 1920 a urmat cursurile Seminarului Teologic „Sfântul Andrei” din Galați. În timpul Primului Război Mondial a lucrat ca sanitar la spitalele militare din Botoșani, Galați și Piatra-Neamț. După terminarea studiilor a intrat în monahism și a fost hirotonit diacon la Mănăstirea Neamț. A absolvit cursurile Facultății de Teologie a universității cernăuțene, unde l-a avut ca mentor spiritual pe arhimandritul Visarion Puiu. În anul 1925 a fost hirotonit preot, apoi ridicat în rangul de protosinghel și în cel de arhimandrit. În perioada 1920–1932 a îndeplinit mai multe funcții: diacon și preot la Catedrala episcopală, diacon la Mănăstirea Agafton din Botoșani, stareț al Mănăstirii Dobrușca, șef birou la cancelaria eparhială și vicar eparhial, consilier referent cu atribuții de vicar, director al școlii de cântăreți. Din anul 1932 a trecut în eparhia Bucovinei, unde a fost numit, de către mitropolitul Nectarie Cotlarciuc, prefect de studii al internatului Facultății de Teologie, ulterior director. Timp de un an de zile (1935–1936) a fost preot la Catedrala Patriarhală din București, iar în perioada 1936–1939 a activat la Paris ca superior al Bisericii Ortodoxe Române. Aici s-a remarcat printr-o bogată activitate pe plan bisericesc și național: a publicat o broșură despre Biserica Ortodoxă Română din Paris, a reorganizat comunitatea ortodoxă română și corul bisericesc, a identificat și îngrijit mai multe cimitire ale eroilor români căzuți în Franța în timpul Primului Război Mondial, a primit vizita patriarhului Miron Cristea (1936) ș.a. Ales în 1938 arhiepiscop vicar pentru eparhia Bucovinei cu titlul de Suceveanul, s-a întors peste un an în țară, fiind hirotonit de către mitropolitul Visarion Puiu. În timpul celui de al Doilea Război Mondial a îndeplinit mai multe funcții încredințate de Sfântul Sinod, iar din 1957 s-a retras la Mănăstirea Horaia, unde și-a petrecut ultimii ani din viață. <https://certieni.mmb.ro/18722-prea-sfintitul-eugeniu-laiu-suceveanul> (13 mai 2024); Dumitru Valenciu, *Arhiepiscopul Eugeniu Laiu Suceveanul (1894–1967)*, Suceava, Editura Cygnus, 2014.]

²⁷ Nicodim (nume de botez Nicolae) Munteanu (1864–1948) – patriarh. A urmat școala primară la Târgu Neamț, cursurile Seminarului „Veniamin Costache” din Iași și cele ale Academiei Duhovnicești din Kiev. Intrat ca frate de mănăstire la Schitul Pocrov, a fost tuns în monahism la Mănăstirea Neamț, hirotonit ierodiacon și apoi ieromonah. În perioada 1895–1935 a îndeplinit mai multe funcții: predicator la Catedrala Mitropolitană din Iași, arhimandrit și vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei, vicar administrativ al Eparhiei Dunării de Jos, director al Seminarului „Sfântul Andrei” din Galați, arhiepiscop vicar al Mitropoliei Moldovei, cu titlul de Băcăuanul, episcop eparhial la Huși, locțiitor de arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului, stareț al Mănăstirii Neamț (perioadă în care

Tot în anul 1939, în luna august, a început statul german războiul contra Poloniei și a altor state. România a făcut concentrări de armate pentru paza granițelor statului. La aceste concentrări au plecat și mulți creștini din parohia Tișăuți. Războiul a început cu furie mare și s-a întins apoi asupra întregii Europe.

[Pe această filă se află și însemnarea: „Am văzut în 28 februarie 1941” – ss indescifrabilă.]

1940

Astfel și sub aceste împrejurări am intrat în anul 1940. Războiul început de Germania în Europa continuă cu putere tot mai mare și în contra Angliei și Franței și a altor state mai mici din Europa. În Arhiepiscopia Bucovinei se fac mari schimbări în conducerea Mitropoliei Bucovinei, prin demisia Î.P.S. Sale Visarion Puiu, arhiepiscop și mitropolit al Bucovinei, din înalta demnitate ce o ocupa.

[lipsă text] prelungească viața, pentru că pâinea de pe câmpul Tișăuțiului a fost complet și întreagă strânsă de armata sovietică. Nu le-a rămas aproape nimic de întreținere, nici pentru ei și nici pentru vite. Mulți dintre ei au apucat drumul pribegiei tocmai pe la Buzău, de [unde] și-au adus ceva merinde pentru traiul de toate zilele. Aceste greutateți i-au ajuns, însă, în iarna 1944/1945, când s-a încuibat tifosul exantematic, care a secerat foarte mulți locuitori din această comună. Au murit aproape 60 de locuitori.

1945

Rădicați din boală și slăbiți de greutateți abia au mai putut ceva ara în 1945 cu vitele lor slăbuțe, dar nu mai aveau nici semințe trebuincioase, așa că mult pământ a rămas nelucrat și neînsămânțat. Anul 1945 a fost un an secetos, s-a făcut și [s-a] copt numai porumbul semănat devreme. Lipsă mare a fost în furaje și iernație pentru vite, precum și la cartofi. În acest an nu li s-a permis să mai aducă pâne din Vechiul Regat, ca în anul trecut, li s-au adus în schimb vreo două vagoane de porumb. În iarna anului 1945/1946, care a fost foarte blândă, a încetat orice boală contagioasă, astfel că au scăpat toți teferi. Iarna aceasta au fost puține zile de ger și foarte puțină zăpadă. Locuitorii duc lipsă de pâne.

Văzut cu ocazia vizitei can[onice] protoierești, protopresb[iter] Velehorschi.

1946

Anul 1946 a fost un an foarte secetos, ploi au căzut abia târziu, toamna. Din cauza secetei, a fost un an slab de pâne și mare lipsă în furaje. Porumbul și cartofii au fost foarte puțini, în schimb [porumbul a fost] foarte copt. Toamna târziu a plouat de ajuns, așa că s-au putut face arăturile de toamnă și s-a sămănat multă

---

a înființat un seminar monahal, mutat ulterior la Cernica, o școală și un seminar de muzică bisericească). În anul 1935 a fost ales mitropolit al Moldovei (în timpul păstoriei sale s-a construit, la Neamț, Palatul Mitropolitan și clădirea Seminarului), iar peste patru ani a fost întronizat ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. A publicat scrieri liturgice, pastorale, sfaturi pentru credincioși, a fost unul dintre traducătorii *Bibliei* și a făcut numeroase traduceri din literatura teologică rusă. A fost ales membru de onoare al Academiei Române (1918) și a primit titlul de *Doctor honoris causa* al Facultății de Teologie a Universității din Cernăuți. Cf. Dorina N. Rusu, *op. cit.*, pp. 560–561.]

pâine, de toamnă. După ploii a căzut zăpadă mare, iar iarna a fost foarte grea, cu foarte mult ger, până târziu, primăvara. Boli n-au fost în anul 1946. Populația, însă, a trăit foarte greu din cauza lipsei de pâine.

1947

Anul 1947 a fost un an roditor. Din primăvara anului acestuia se prevestea o secetă mare. Pământul era foarte uscat și toată lumea era îngrijorată pentru ziua de mâine. Era mare lipsă de pâine, căci frații moldoveni, în lipsă de pâine, s-au răspândit prin părțile noastre să-și astâmpere foamea. Creștinii noștri au fost foarte primitivi și ospitalieri. Văzând lipsa de acolo și seceta ce amenința recolta nouă, toți și-au pus nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu. Au ieșit toate parohiile [lipsă text].

[lipsă text] a fost introdus în serviciu de Î.P.C. Sa Păr[intele] consilier al Secției economice, Velehorschi, protoiereul Sucevei. Credincioșii s-au bucurat foarte mult de sosirea noului paroh. În ziua de 6 dec[embrie] 1947 noul paroh a făcut prima slujbă.

În ziua de 28 dec[embrie] au venit la biserică ortodocșii din Bosanci, Ipotești, Lisaura și un grup din Botoșana. A fost plină biserica de credincioși. Cu venirea noului paroh se face școală duminicală în duminici și de sărbători, după masă. Poporul urmează cu dragoste aceste adunări.

La sfârșitul anului 1947, M.S.²⁸ Regele Mihai I a abdicat. Statul român a devenit Republică Populară Română. Până la alegerea președintelui s-a pus în fruntea Republicii un prezidiu din cinci, și anume: 1. Parhon; 2. Sadoveanu; 3. Voitec; 4. Stere; 5. Niculi²⁹. Cu aceste schimbări am pășit în anul 1948, rugând pe bunul Dumnezeu să ne dăruiască un an bun, cu pace, roade ogoarelor, dar, mai ales, creșterea credinței și a dragostei de Dumnezeu.

[lipsă text] Î.P.Sfințitul Sebastian Rusan de la Episcopia Maramureșului, care s-a contopit cu Suceava. Introducerea Î.P. Sf. Sale s-a făcut cu un fast impunător de Î.P.Sf. Patriarh Justinian, săvârșindu-se o slujbă arhierască în Sf. Mănăstire din Suceava.

Anii 1949–1967

În acest interval de timp a păstorit parohia tot preotul Nicanor Sahleanu, care a început pastorația în anul 1947, la sfârșitul lui și a păstorit parohia Tișăuți până la 1 aprilie 1976. Cu data de 1 aprilie 1976 a fost numit un preot nou, Dinu Costiuc, care a fost hirotonit pentru parohia Tișăuți, preotul Nicanor Sahleanu fiind pensionat pentru caz de boală la vârsta de 64 [de] ani.

²⁸ În text s-a intervenit prin corectarea formulei „Majestatea Sa” cu „fost”.]

²⁹ Conform art. 6 al Legii nr. 363/30 decembrie 1947 pentru constituirea statului român în Republică Populară Română, „până la intrarea în vigoare a noii Constituții, puterea executivă va fi exercitată de un prezidiu compus din cinci membri aleși, cu majoritate, de Adunarea Deputaților dintre personalitățile vieții publice, științifice și culturale ale Republicii Populare Române”: I. C. Parhon, Mihail Sadoveanu, Ștefan Voitec, Gheorghe Stere și Ion Niculi. Acest comitet interimar prezidențial a funcționat în perioada decembrie 1947 – aprilie 1948. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/19339> (13 mai 2024).]

Pastorația mea în acest sat a fost lungă, 28 [de] ani și 6 luni. În acest timp, parohia Tișăuți a fost păstorită cu mult zel pastoral și grijă pentru sufletele credincioșilor. Au fost mari frământări sufletești pe capul preotului, întrucât sectarii penticostali au făcut mare propagandă pentru a câștiga noi aderenți. Au fost treceri de la ei la ort[odocși], dar și de la ort[odocși] la ei. Subsemnatul am fost f[oarte] vigilent pentru apărarea credincioșilor de a nu părăsi credința ort[odoxă]. Marea supărare înainte de a mă pensiona mi-a făcut-o fam[ilia] Nistoriuc Dumitru a lui Vasile care, datorită unui vis al lui, a trecut la penticostali [cu] toată familia lui: mama Ana, soția Aglaia și fiica lor, Maria. După ce a trecut el, au încercat să treacă și alții. A trecut și Curcă Gherasim cu soția sa, Eugenia. Două familii au trecut deodată și au căpătat penticostalii mare curaj și, începând să facă propagandă în stil mare, au fost opriți, abătându-se de la legea cultelor. Eu, în acest interval, am lămurit mult credincioșii cu Sfânta Scriptură, arătând adevărul. La plecarea mea au rămas întristați mulți credincioși, obișnuindu-se cu mine. În tot timpul pastorației mele nu am avut nimic cu nimeni. M-am purtat frumos cu fiecare. I-am iubit pe toți cu drag, am avut multă grijă de bolnavi și de săraci.

În anul 1969, Sf. Biserică a fost văruiată în interior și exterior și a fost resfințită de Prea Sfințitul Irineu Crăciunaș³⁰, care a decedat. Am reînviat Sf. Procesiune [a] Crucii, prapuri și serafimi. Am făcut multe rânduri de veșminte noi, albe, galbene, două albastre, roșii și negre. În anul 1974 am construit toate gardurile, atât la cimitir, cât și la casa parohială. Către drum s-a făcut gard cu temelie și stâlpi de beton și cu scândură. Este un gard frumos și trainic, pentru care f[oarte] mult am muncit și în această muncă am fost sprijiniți și de credincioși, de unii mai mult, de alții mai puțin. Dar cel mai mult m-au ajutat consilierul Dumitru Nistoriuc și Pavel Popescu. Alții au contribuit de mai multe ori cu bani. În ultimul timp al plecării s-a acoperit și capela din cimitir cu tablă nouă, având cimitirul un aspect mai frumos, după ce a fost curățit de arborii vechi.

Plec cu inima împăcată că mi-am făcut datoria pe toată linia și am fost cu multă lepădare de sine. Am păstorit cu cant[orul] Nico Ștefan și cu doi pălmari: Ciulan Vasile, decedat, și Leonti Sacaliuc, actualmente. L-am găsit și pe cânt[ărețul] bis[ericesc] Nicu Vasile, care apoi a decedat, în anul 1969, 26 sept[embrie].

Am uitat să amintesc că în anul 1956 am construit clopotnița nouă a bis[ericii]. În grădină am plantat fel de fel de pomi.

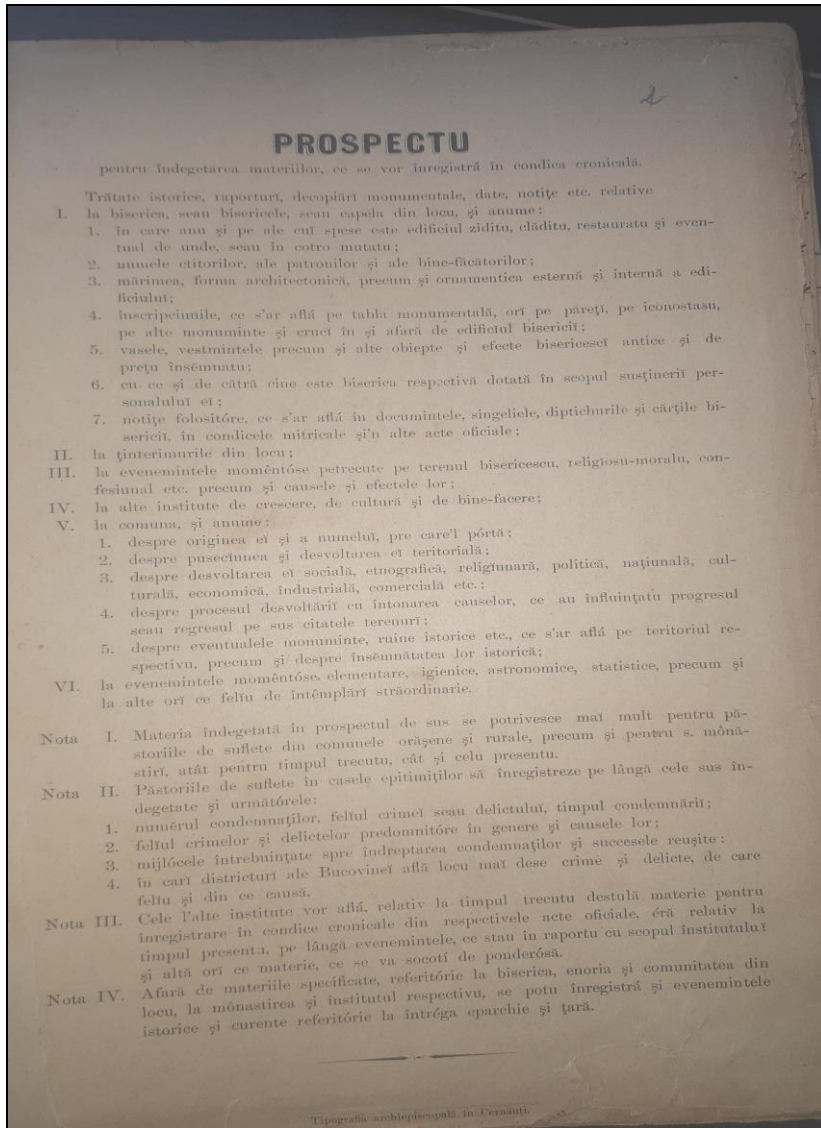
Îi urez noului preot numai succese în pastorație.

Preot N. Sahleanu.

---

³⁰ Irineu (nume de botez Gavril) Crăciunaș (1928 –1973) – episcop vicar, cunoscut și ca „episcopul cel bun”. A urmat cursurile Liceului „Dragoș Vodă” din Câmpulung Moldovenesc și cele ale Institutului Teologic Universitar din Sibiu. În anul 1956 a obținut titlul de doctor la Institutul Teologic din București, după care, timp de doi, a studiat la Institutul Ecumenic din Bossey (Elveția). Tuns în monahism în anul 1952, a fost preot misionar în mai multe parohii din Arhiepiscopia Sibiului, apoi asistent-duhovnic la Institutul Teologic din Sibiu, a lucrat în administrația Centrului Eparhial din Iași, vicar administrativ al eparhiei (1958–1962), episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, cu titlul de Suceveanul (1969–1973). A studiat iconografia de la mănăstirile Moldovița, Neamț, Cetățuia ș.a., a publicat predici, articole și studii pe teme legate de teologie morală, istorie și artă creștină, reportaje, însemnări, recenzii și note bibliografice. Multe dintre scrierile sale, inclusiv lucrarea de doctorat, au rămas în manuscris. Cf. Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, A–F, p. 566; <https://doxologia.ro/viata-episcopului-irineu-craciunas> (13 mai 2024).]

Anexă

BIBLIOGRAFIE

1. Grămadă, Nicolai, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. II, O-Z, îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu, introducere: D. Vatamaniuc, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (1), București, Editura Anima, 1996.
2. Iacobescu, Mihai, „Condicile cronicele – izvoare istorice pentru reconstituirea unor realități din trecutul Bucovinei”, în „Codrul Cosminului”, s.n., „Analele științifice ale Universității «Ștefan cel Mare» din Suceava”, seria Istorie, nr. 8-9 (18-19), 2002-2003, Suceava, Editura Universității, 2004.

3. Rusu, Dorina N., *Membrii Academiei Române. Dicționar, 1866/2003*, ediția a III-a revăzută și adăugită cu un cuvânt-înainte de academician Eugen Simion, președintele Academiei Române, București, Editura Enciclopedică, Editura Academiei Române, 2003.
4. Satco, Emil, Satco, Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, A–F, vol. III, P–Z, Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018.
5. Sănătescu, Constantin, *Jurnal*, cu o prefață de Simona Ghițescu-Sănătescu, București, Editura Humanitas, 1993.
6. Schipor, Vasile I., „Cronici parohiale din Bucovina”, în „Analele Bucovinei”, anul XIV, nr. 1, 2007.
7. Ungureanu, Constantin, „Epidemiile de holeră din Bucovina și Basarabia în secolul al XIX-lea”, în „«Suceava». Anuarul Muzeului Național al Bucovinei”, anul XLVII, 2020.
8. Valenciuc, Ioan Paul, *Preoțimea ortodoxă din Bucovina în timpul ocupației habsburgice (1774–1918)*, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2016.